

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
імені Т. Г. ШЕВЧЕНКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ СОЦІОЛОГІЇ І ПОЛІТОЛОГІЇ

Освітня програма
Середня освіта (Історія)

2020 – 2021 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри екологічної психології та соціології.

Протокол № 1 від «01» вересня 2020 року.

Розробник:

Гапоненко Д. І. кандидат історичних наук, доцент кафедри екологічної психології та соціології Національного університету „Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка.

Мова навчання – українська.

1. МЕТА ТА ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальною метою навчальної дисципліни є дати студентам цілісне уявлення про закономірності, тенденції розвитку і функціонування соціально-політичної сфери суспільного життя.

Структура курсу	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS: 3	Бакалавр	Нормативний курс
Модулів: 2		Рік підготовки: 4 Семестр: 8
Змістових модулів: 10		Лекції: 14 год. (стац.) / 10 год. (заоч.)
		Семінари: 20 год. (стац.)
Загальна кількість годин: 90		Практичні: ---
		Лабораторні: ---
Тижневих годин: 2	Самостійна робота: 59 год. (стац.) / 80 год. (заоч.)	
	Індивідуальна робота: написання реферату	
	Підсумковий контроль: екзамен	

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 04. Здатність виявляти ініціативу, підприємливість, генерувати нові ідеї, визначати та розв'язувати проблеми.

ЗК 05. Здатність ефективно працювати одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні.

ЗК 06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 08. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

Фахові компетентності:

ФК 10. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, оброблення, аналізу та синтезу інформації з різних джерел.

ФК 11. Здатність обґрунтовано визначати роль України в загальноєвропейських та світових культурних процесах.

Програмні результати навчання:

ПРН 02. Розуміння значення культури як форми людського існування, здатність цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 09. Здатність продовжувати навчання упродовж життя і вдосконалювати здобуті під час навчання компетентності з високим рівнем автономності.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2								Сума
T1	T2	T3	T4	K	T5	T6	T7	T8	T9	T10	K	E	
6	6	6	6	5	6	6	6	6	6	6	10	25	100

Система перекладу балів в екзаменаційні оцінки		
За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою університету
A	Відмінно	90-100
B	Добре	83-89
C	Добре	75-82
D	Задовільно	68-74
E	Задовільно	60-67
FX	Незараховано (з можливістю повторного складання)	35-59
F	Незараховано (з обов'язковим повторним курсом)	1-34

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Курс „Основи соціології і політології” поділяється на 2 змістові модулі:

1. „Соціологія як суспільна і гуманітарна наука” (Теми: „Соціологія як наука”, „Суспільство як соціальна система”, „Соціологія особистості”, „Соціологія сім'ї”, „Методологія соціологічних досліджень”).

2. „Політологія як наука” (Теми: „Політика і наука про політику”, „Плюралізм політичних концепцій XIX – XX ст.”, „Демократія у політичному житті сучасного суспільства”, „Держава у політичній системі суспільства”, „Політичні партії та громадсько-політичні об'єднання і рухи”).

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Соціологія як суспільна і гуманітарна наука												
Тема 1. Соціологія як наука	9	2	2			5	10	2				8

Тема 2. Суспільство як соціальна система	9	2	2			5	10	2				8
Тема 3. Соціологія особистості	7		2			5	8					8
Тема 4. Соціологія сім'ї	7		2			5	8					8
Тема 5. Методологія соціологічних досліджень	7		2			5	8					8
Разом за ЗМ-1	39	4	10			25	44	4				40
Змістовий модуль 2. Політологія як наука												
Тема 6. Політика і наука про політику	8	2	2			6	10	2				8
Тема 7. Пліуралізм політичних концепцій XIX – XX ст.	9	2	2			7	10	2				8
Тема 8. Демократія у політичному житті сучасного суспільства	8	2	2			6	10	2				8
Тема 9. Держава у політичній системі суспільства	8	2	2			6	8					8
Тема 10. Політичні партії та громадсько- політичні об'єднання і рухи	8	2	2			6	8					8
Разом за ЗМ-2	41	10	10			31	46	6				40
Усього годин	90	14	20			56	90	10				80

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

1. Суспільство і соціологія.
2. Роль соціології в соціальному реформуванні українського суспільства.
3. Соціологія та ідеологія.
4. Соціологічні дослідження в сучасній Україні.
5. Міфологія як засіб відображення соціальної реальності.
6. Сутність поглядів Н. Макіавеллі про людину, владу і державу.
7. О. Конт засновник позитивної соціології.
8. Соціологічна концепція Е. Дюркгейма.
9. М. Грушевський і українська соціологія.
10. Проблеми формування середнього класу в Україні.
11. Політологія як наука, її місце і роль в системі суспільних наук.

12. Джерела вивчення української політології.
13. М. Вебер про політику як покликання і професію.
14. Роль парламенту у функціонуванні політичної демократії.
15. Роль молоді у розвитку демократичних процесів в Україні.
16. Політична відповідальність: сутність та функції демократії.

6. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 6.1. Методичні матеріали до семінарських занять.
- 6.2. Теми рефератів, доповідей.
- 6.3. Індивідуальні завдання до самостійної роботи студентів.
- 6.4. Завдання для поточного контролю знань (тести).
- 6.5. Перелік питань на підсумковий контроль знань (екзамен).

6.1. Методичні матеріали до семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціологія як наука	2
2	Соціальна система суспільства	2
3	Соціологія особистості	2
4	Соціологія сім'ї	2
5	Методологія соціологічних досліджень	2
6	Політика і наука про політику	2
7	Плюралізм політичних концепцій XIX – XX ст.	2
8	Демократія у політичному житті сучасного суспільства	2
9	Держава у політичній системі суспільства	2
10	Політичні партії та громадсько-політичні об'єднання і рухи	2
	Разом	20

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Суспільство і соціологія.
2. Роль соціології в соціальному реформуванні українського суспільства.
3. Соціологія та ідеологія.
4. Соціологічні дослідження в сучасній Україні.
5. Міфологія як засіб відображення соціальної реальності.
6. О. Конт засновник позитивної соціології.
7. Сутність поглядів Н. Макіавеллі про людину, владу і державу. Макіавеллізм.
8. Соціологічна концепція Е. Дюркгейма.
9. М. Грушевський і українська соціологія.
10. Проблеми формування середнього класу в Україні.
11. Політологія як наука, її місце і роль в системі суспільних наук.
12. Джерела вивчення української політології.
13. М. Вебер про політику як покликання і професію.

14. Роль парламенту у функціонуванні політичної демократії.
15. Ідеологічне трактування демократії (ліберальне, марксистське, соціал-демократичне).
16. Роль молоді у розвитку демократичних процесів в Україні.
17. Політична відповідальність: сутність та функції демократії.
18. Теоретичні концепції політики.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, активні методи навчання (діалогічний, проблемний, бесіда), метод «круглого столу», поточні консультації, самостійна робота.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Модульна контрольна робота, підсумкова контрольна робота, усне та письмове опитування, екзамен.

Питання до екзамену

1. Соціологія як суспільна та гуманітарна наука.
2. Об'єкт і предмет соціології.
3. Соціологія в системі суспільних та гуманітарних наук.
4. Структура соціології.
5. Функції соціології.
6. О. Конт – засновник соціології.
7. Соціологізм Е. Дюркгейма.
8. Особливості розвитку української соціології.
9. Характеристика суспільства як системи.
10. Соціальні групи і організації.
11. Соціальні інститути.
12. Теорія соціальної стратифікації.
13. Теорія соціальної мобільності.
14. Поняття середнього класу і його роль у суспільстві.
15. Специфіка вивчення особистості в соціології.
16. Соціалізація особистості та її види.
17. Соціологічна структура і соціальна типологія особистості.
18. Соціологія девіантної поведінки. Сутність девіації.
19. Сім'я як об'єкт соціологічного аналізу.
20. Класифікація сімейно-шлюбних відносин.
21. Стан і тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні.
22. Конфлікт як соціальне явище. Попередження та вирішення конфліктів.
23. Соціологічне дослідження як вид наукового пізнання.
24. Програма як організаційна підстава соціологічного дослідження.
25. Загальна характеристика методів збору соціологічної інформації.
26. Політика як теорія, наука і соціальне явище. Структура політики.
27. Предмет, структура та функції політології.
28. Зміст, особливості й завдання української політології.

29. Історія становлення і розвитку світової політичної думки.
30. Конституція Пилипа Орлика.
31. Національно-політична доктрина М.С.Грушевського.
32. Політико-ідеологічні доктрини: поняття і функції.
33. Типологія політичних ідеологій.
34. Лібералізм і неолібералізм.
35. Консерватизм і неоконсерватизм.
36. Соціалізм і соціальний демократизм.
37. Націоналізм і його різновиди.
38. Фашизм і неофашизм.
39. Демократія як гуманістична цінність. Основні риси і ознаки демократії.
40. Пряма та представницька демократії.
41. Принцип розподілу влади.
42. Політичні режими і їх різновиди.
43. Форми державного правління.
44. Форми державного устрою.
45. Політичні партії: історія виникнення, структура, функції.
46. Партійні системи і їх різновиди.
47. Основні типи виборчих систем.
48. Громадсько-політичні об'єднання і рухи.
49. Політичне лідерство. М. Вебер про політичне лідерство.
50. Глобальні проблеми сучасності.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Соціологія

Основна:

1. Гіденс Е. Соціологія. /Пер. з англ. – К., 1999.
2. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: Загальний курс. – К., 2004.
3. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: Базовий курс. – К., 2005.
4. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. Навчальний посібник. – К., 1995.
5. Сірий Є.В. Соціологія: Загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії. – К., 2004.
6. Соціологія. Навчальний посібник /За ред. С.О.Макеєва. – К., 1999.
7. Соціологія. Курс лекцій /За ред. В.М.Пічі. – Львів, 2002.
8. Соціологія. Підручник /За заг. ред. проф. В.П.Андрущенко, проф. М.І.Горлача. – К.-Х., 1998.
9. Соціологія. Підручник /За ред. В.Городяненка. – К., 2002.
10. Соціологія. Підручник /За ред. Н.Осипової. – К., 2003.
11. Соціологія. Підручник /За ред. В.М.Пічі. – Львів, 2004.
12. Танчин І.З. Соціологія. Навчальний посібник. – К., 2007.
13. Черниш Н.Й. Соціологія: Курс лекцій. – Львів, 1998.
14. Якуба О.О. Соціологія. Навчальний посібник для студентів. – Харків, 1996.

Додаткова:

1. Бурлачук В., Молчанов М., Степаненко В. Біля витоків соціологічної думки в Україні. – К., 1995.
2. Гавриленко І.М., Скідін О.Л. Соціологія освіти. Навчальний посібник. – Запоріжжя, 1998.
3. Головаха Є., Паніна Н. Тенденції розвитку українського суспільства (1994 – 1997). – К., 1998.
4. Городяненко В.Г. Социологический практикум: Учеб.–метод. пособие. – К., 1999.
5. Дворецкая Г.В., Махнарылов В.П. Социология труда. – К., 1990.
6. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології: Від античності до поч. ХХ ст. – К., 1993.
7. Економічна соціологія. Навчальний посібник (Ворона В.М., Пилипенко В.Є. та ін.). – К., 1997.
8. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура. – К., 1996.
9. Общественное мнение и власть: механизмы взаимодействия (А.А.Ручка, В.Л.Оссовский, В.А.Матусевич и др.) – К., 1993.
10. Педагогічна соціологія. Навчальний посібник. – Тернопіль, 1998.
11. Пилипенко В.С., Вишняк О.І., Куценко О.Д. та ін. Спеціальні та галузеві соціології. Навчальний посібник. – К., 2003.
12. Пірен М.І. Основи конфліктології. – К., 1997.
13. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст. Навчальний посібник. – К., 1996.
14. Полторац В.А. Соціологія. Основи соціології праці та управління. – К., 1992.
15. Попова І.М. Соціологія. Пропедевтичний курс. – К., 1996.
16. Ручка А.А., Танчер В.В. Очерки истории социологической мысли. – К., 1992.
17. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. Навчальний посібник. – К., 1995.
18. Сірий Є.В. Соціологія: Загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії. – К., 2004.
19. Сімейний Кодекс України. – К., 2002.

Електронна:

1. Дворецька Г. В. Д 24 Соціологія: Навч. Посібник [Електронний ресурс]. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 472 с. — Режим доступу: [http://flightcollege.com.ua/library/6%20ОБЩЕСТВЕННЫЕ%20НАУКИ/60%20ОБЩЕСТВЕННЫЕ%20НАУКИ%20В%20ЦЕЛОМ/60.5%20СОЦИОЛОГИЯ/Соціологія%20\(Дворецька%20Г.%20В.\)%20%20КНЕУ,%202002.pdf](http://flightcollege.com.ua/library/6%20ОБЩЕСТВЕННЫЕ%20НАУКИ/60%20ОБЩЕСТВЕННЫЕ%20НАУКИ%20В%20ЦЕЛОМ/60.5%20СОЦИОЛОГИЯ/Соціологія%20(Дворецька%20Г.%20В.)%20%20КНЕУ,%202002.pdf)
2. Основи соціології: Навчально-методичний посібник для студентів заочної форми навчання . Укладачі Щудло С.А., Мірчук І.Л [Електронний ресурс]. – Дрогобич: Ред.-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2011. – 155 с. – Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_717_75949998.pdf

3. Перегуда Є.В. Соціологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Є.В. Перегуда та ін. – К.: КНУБА, 2012. – 140 с. – Режим доступу: http://www.knuba.edu.ua/doc/politic/pos_soc.pdf
4. Сокурянська Л. Г. Вступ до соціології : Навчальний посібник [Електронний ресурс] / Л. Г. Сокурянська. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/8755/2/Сокурянська%20Л.Г.%20Вступ%20до%20соціології.pdf>
5. Соціологія: підручник [Електронний ресурс] / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 418 с. – Режим доступу: <http://www.sociology-lnu.org.ua/resursy/Pidrucznyk%20Sociologija.pdf>
6. Соціологія : підручник [Електронний ресурс] / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. М. П. Требіна. — Х.: Право, 2010. — 224 с. — Режим доступу: https://vk.com/doc32118743_234367409?hash=c7422bf31a31187b4c&dl=91a1e46d601b327bb5
7. Соціологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша [Електронний ресурс]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с. – Режим доступу: <http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Soc.%20kafedr.%20posibnyk.pdf>

Політологія

Основна:

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій: У 2 т. – К., 1993.
2. Історія філософії України: Підручник / М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, І.В. Бичко та ін. – К., 1994.
3. Історія філософії України: Хрестоматія / М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, І.В. Бичко та ін. – К., 1993.
4. Кирилюк Ф.М. Історія політології: Підручник для вищих навчальних закладів. – К., 2001.
5. Основи демократії. Посібник / За ред. А. Колодій. – К., 2000.
6. Основи політичної науки: Курс лекцій: У 4 ч. / За ред. Б.Л. Кухти. – Львів, 2000.
7. Політична історія України / За ред. В. Танцюри. – К., 2001.
8. Политология / Сост. и ред. Н.И. Сазонова. – Харьков, 2001.
9. Політологія: Курс лекцій / За ред. І.С. Дзюбка. – К., 1999.
10. Політологія. Кінець ХІХ – перша половина ХХ ст.: Хрестоматія / За ред. О.І. Семківа. – Львів, 1996.
11. Політологія / За ред. В. Кременя, А. Горлача. – Харків, 2002.
12. Політологія: історія та методологія / За ред. проф. Кирилюка Ф.М. – К., 2000.

13. Політологія / За ред. О.І. Семківа. – Львів, 1994.
14. Політологія: Навч. посібник для студ. вузів / І.Д. Курас (Керівн. авт. кол.) та ін. – Миколаїв, 1995.
15. Політологія / За ред. М. Примуша. – К., 2004.
16. Політологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. – К., 2001.
17. Потульницький А. Історія української політології: Концепція державності в українській зарубіжній історико–політичній науці. – К., 1991.
18. Потульницький В.А. Теорія української політології. – К., 1993.
19. Рудич Ф.М. Політологія. – К., 2008.
20. Рябов С.Г. Політологічна теорія держави. – К., 1996.
21. Себайн Джордж І., Торсон Томас Л. Історія політичної думки / Пер. з англ. – К., 1997.
22. Скиба В., Горбатенко В., Туренко В. Вступ до політології. Екскурс в історію правничо–політичної думки. – К., 1998.
23. Українська політологія: витоки та еволюція: Навч. посібник / За ред. Ф.М. Кирилюка. – К., 1995.
24. Шляхтун П.П. Політологія. – К., 2002.
25. Юрій М.Ф. Політологія. – К., 2004.

Додаткова:

1. Акт проголошення незалежності України. – К., 1991.
2. Винниченко В. Відродження нації. – К., 1990.
3. Грушевський М.С. Хто такі українці і чого вони хочуть? – К., 1996.
4. Декларація про державний суверенітет України. – К., 1990.
5. Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. – К., 1993.
6. Драгоманов М. Вибране. – К., 1991.
7. Кирило–Мефодіївське товариство: В 3-х томах. – К., 1990.
8. Конституція України. – К., 1996.
9. Макиавелли Н. Государь. – К., 1990.
10. Націоналізм / Упорядники Проценко О., Лісовий В. – К., 2000.
11. Платон. Держава. – К., 2000.
12. Франко І. Що таке соціалізм // Збір. твори у 50 т. – К., 1966. – Т. 44.
13. Короткий політологічний словник: Бібліографічна частина. – Львів, 2000.
14. Політологічний енциклопедичний словник. – К., 2004.
15. Політологія у запитаннях і відповідях / За ред. К. Лемківського. – К., 2002.
16. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Ю.К. Кравченко. – 2-е вид. – К., 1992.

Електронна:

1. Акт проголошення незалежності України. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show1427-12
2. Аристотель. Політика – Ізборник. Режим доступу: litorpys.org.ua/aristotle/arist.htm (дата звернення: 15.09.16). – Назва з екрана.

3. М. Вебер. Политика как призвание и профессия. Режим доступу: www.nir.ru/socio/articies/weber_politika.thm
4. Винниченко В. Відродження Нації. Режим доступу: ukrlit.org/vynnychenko_volodymyr_kurylovych/vidrodzennia_natsii
5. Т. Гоббс. Левиафан. Режим доступу: www.lib.ru/.../GOBBS/liviafan.txt_with-big-pictures.html
6. Грушевський Михайло. Хто такі українці і чого вони хочуть. Режим доступу: <http://1576.ua/view/7055179>
7. Декларація про державний суверенітет України. Режим доступу: uateka.com/uk/articke/society/1202
8. Драгоманов Михайло. Вибрані праці. Режим доступу: litorys.org.ua/drag/drag.htm
9. Кирило-Мефодіївське братство (товариство) | Офіційний веб-сайт. Режим доступу: www.memory.gov.ua/publication/kirilo-mefodiivske-bratstvo-tovaristvo
10. Націоналізм. Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. Режим доступу: [/books.google.com.ua/books7sbn=9660359942](http://books.google.com.ua/books7sbn=9660359942).